

Tale, holdt i Roskilde ved Mindefesten for Dronning Margrethe den 28. Oktober 1912.

Af Gyrithe Lemche.

»Vi ser os tilbage — femhundred Aar
henför,
»Endnu Dit Minde hviler som Sfinxen
over Nord.«

Som en Sfinx paa en Sarkofag hviler Dronning Margrethes Skikkelse over Nordens Sag. Slægt efter Slægt, Mand efter Mand har staaet sejrsmodig frem for Sfinxen og sagt de Ord, som var tænkte at skulle løse Gaaden; men Sfinxens Stenøje har stirret dem ligegyldige forbi, og dens tunge Legeme har for hver Gang hvilet endnu tungere paa Laaget.

Den Gaade har endnu ingen Mand eller Slægt løst, hvorledes en Kvinde alene ved sin Personligheds Styrke formaaede at bøje alle Nordens stridige Viljer ind under sin og skabe den Forening af alle Riger, som lige op til den forrige Menne-skealder Mændene bestandig har forløftet sig paa. Og som en Gaade stod hun ogsaa for sin Samtid. — En Lübecker skriver om hende: »Da faldt en Angst og Skræk over hele Rigets Mandskab, idet de erkendte den Frues Visdom og Styrke, og de bød sig hende og hendes Søn til Tjeneste«. Og andre, mere bedske Historie-skrivere, uddleder hendes Storhed fra hendes »umaadelige Snedighed«. Men alle Skildringer, villige og uvillige, føjer deres Bidrag til det Helhedsbillede af Dronning Margrethe, som taler til os udover et Svælg af 500 Aar i disse Ord af en islandsk Krønike: »Hendes Lige haver ikke været i disse fire Riger til Raad og Rigsstyrelse.«

Hvilke Egenskaber hos Dronning Margrethe var det da, som betingede den Magt, der laa i hendes Personlighed, og hævede hende fra en fattig og afmægtig Dronning til hele Nordens fuldmyndige Hersker og Frue?

En overfladisk Betragter vil maaske svare: »Det var hendes udprægede Mands-egenskaber. Der var mere af en Mand end af en Kvinde i Dronning Margrethe.« — En Doktor *Weininger* vilde sikkert paa denne Maade have affundet sig med hende, som han har affundet sig med alle andre Kvinder, som ikke lod sig indpasse

i hans Kvindeteoriers Ramme; — men vor Tids indgaaende, historiske Forskning har aabenbaret os Træk hos Dronning Margrethe, som giver os Lov til at antage, at det for en stor Del var hendes *kvindelige* Egenskaber, som bragte hende Sejren hjem.

»Vær taalig og tidig,« — saaledes skriver hun til sin Plejesøn, den unge Kong Erik. Men at være taalig, det vil sige: taalmodig at kunne afvente det rette Øjeblik til Handling. Og at være tidig, det vil sige: at kunne handle med Styrke, naar Øjeblikket er inde. — Men, ligesom Styrken til alle Tider har været anerkendt som en mandlig Egenskab, saaledes har Taalmodigheden været anerkendt som en kvindelig; og mandlig Handlekraft og kvindelig Taalmod havde i Margrethe indgaaet en lykkelig Forbindelse, hende og Nordens Riger til Gavn og Hæder.

Dog véd Historien ogsaa at fortælle om andre kvindelige Egenskaber, som prægede hendes Styre. Der er først og fremmest hendes *Uselviskhed*. Det havde været hende den letteste Sag af Verden at sætte Kronen paa sit eget Hoved. Hun satte den først paa sin Søns, senere paa sin Søsterdatters Søns, fordi hun saa Tidens og Rigerens Tarv i en stærk Kongemagt, sikret gennem et arveligt Dynasti. — Der er hendes *Retfærdighed*: »Hun vilde hjælpe alle og enhver til lige Ret og Lov, styrke Retfærdighed og undertrykke al Uret, hvilket Gud hende lønne«, skriver en Svensker om hende. Der herskede under hendes Styre Orden og Retssikkerhed i Landet. Alle skulde holde: »Kirkefred, Kvindefred, Husfred, Gaardfred, Plovfred og Tingfred«, — siger hun i sin Forordning af 1396. — Og der er endelig hendes *Kærlighed og Fromhed*. Hendes sidste Aars Stræben er at læge de Saar, som Kri-gen under hende har tilføjet saa mange, og hun indstifter Messer for deres Sjæle, som er faldne i Orlogen til Lands eller Vands, »hvad enten de har været for Rigt eller imod«.

Derfor har Dansk Kvindesamfund, Danmarks ældste Kvindeforening, ønsket